

Motion till riksdagen 2025/26:3364

av **Camilla Hansén m.fl. (MP)**

Förskola och skola för en hållbar framtid

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Motivering.....	8
En likvärdig och jämlik skola för alla.....	8
Öka statens andel i finansieringen av skolan med sektorsbidrag.....	9
Motverka skolsegregationen.....	9
Skolor i glesbygder och skärgårdar.....	10
Marknadsskolan.....	10
Ta bort marknadslogiken – förbjud vinstutdelande aktiebolag.....	10
Ersättning för hela uppdraget.....	11
Offentlighetsprincipen ska omfatta alla skolor.....	11
Det är skillnad på idéburna och vinstutdelande friskolor.....	11
Efter marknadsskolan.....	12
Förskolan lägger grunden för det livslånga lärandet.....	12
Reglera gruppstorlek i förskolan.....	13
Stärk likvärdigheten i förskolan.....	14
Förskola för fler barn.....	14
Tillsyn av förskolor.....	15
Mer kunskap om språkutveckling.....	15

Skyddad yrkestitel för barnskötare	15
Fritids – en verksamhet för fler	15
Utbildningens kvalitet.....	16
Läromedel.....	16
Kunskap, betyg och bedömning	17
Förbjud religiösa friskolor	18
Utbildningens innehåll.....	18
Barns, ungas och familjers läsning behöver prioriteras	18
Förtydliga skolans demokratiuppdrag.....	19
Stärk sexualundervisningen	19
Utbildning för frihetsberövade barn.....	20
Stärk medie- och informationskunnigheten i ljuset av AI	20
Minoritetsspråk och modersmål.....	21
Kulturens och kreativitetens utbildningskedja	22
Ansvarsfull digitalisering och AI inom utbildningsområdet.....	22
Lärande för hållbar utveckling	24
Socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling	24
Friluftsliv i skolan	26
Skolan ska stimulera till rörelse	26
Allemansrätten	27
En bättre arbetsmiljö.....	27
Elever rätt till inflytande	27
Bättre arbetsmiljö för lärare	28
En starkare skola – fler medarbetare	28
Fler skickliga lärare.....	28
Rektorer med förutsättningar att vara pedagogiska ledare.....	29
Främja god hälsa och förebygga ohälsa.....	30
Elevhälsa	31
Mobbning.....	32

Rätt stöd i rätt tid.....	32
Fjärr och distansundervisning	33
Jämställdhet	33
Barnomsorg på obekvämlig arbetstid.....	34
Ungas val lägger grunden	34

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en likvärdig och jämlik skola för alla och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka statens ansvar för skolans finansiering och likvärdighet genom ett sektorsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka skolsegregationen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar på skolor i glesbygder och skärgårdar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheten till fjärrundervisning via länk i glesbygden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett förbud mot konfessionella friskolor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot vinstutdelande aktiebolagsskolor och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etableringsstopp för nya vinstutdelande förskolor och skolor och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjligheter för kommuner till återkrävande av skolpeng från misskötta fristående förskolor och skolor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolpengssystemet bör göras om så att de kommunala skolorna kompenseras ekonomiskt för det lagstadgade ansvar de har, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att befintligt utbud ska väga tyngre vid beslut om etablering av nya skolor och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast återinföra offentlighetsprincipen för alla förskolor och skolor och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna idéburna friskolor och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tilltro till lärarprofessionen och tillsstyrning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en förskolekommission ska tillsättas och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en bemanningsnorm i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om likvärdighetsbidrag för förskolan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionen ska ta över prövningen och tillsynen av enskilda förskolor och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna aktivt bör erbjuda förskoleplatser från två års ålder och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja minimigränsen för rätten till allmän förskola från 15 till 20 timmar i veckan och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionen ska ta över prövningen och tillsynen av enskilda förskolor och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskap om flerspråkighet ska ingå i utbildningarna till förskollärare och barnskötare och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnskötare bör göras till en skyddad yrkestitel och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge alla barn rätt till fritidshemmet och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fritids ska vara avgiftsfritt och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höga förväntningar på utbildningens kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka utbildningsväsendets resultat genom ett nationellt kvalitetssystem och kvalitetsdialoger och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elever ska ha tillgång till såväl analoga som digitala läromedel av hög kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rätten till punktskrift ska skrivas in i skollagen och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa betyget F i den obligatoriska skolan och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att första betyget ska ges tidigast i årskurs 7 och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera barns, ungas och familjers läsning och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa tillräcklig finansiering för bemannade skolbibliotek och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga skolans demokratiuppdrag och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka undervisning om sex, samtycke och relationer för elever, studenter och lärare och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka utbildning för frihetsberövade barn och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationell strategi för att stärka medie- och informationskunnigheten i ljuset av AI och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta nationella minoritetsspråk som ett nytt skolämne och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kulturens och kreativitetens utbildningskedja och tillkännager detta för regeringen.

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla elever ska ha tillgång till estetiska verksamheter och att alla gymnasieutbildningar ska innehålla estetisk verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi för ansvarsfull digitalisering av skolväsendet och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolans digitalisering ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet, där staten har ansvar för strategiska beslut och skolhuvudmän för det professionella genomförandet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digitaliseringens och AI:s påverkan på utbildningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lärande för hållbar utveckling ska genomsyra all utbildning och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om miljö, hållbarhet och biologisk mångfald i skolväsendet som helhet och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla barn och elever ska ha tillgång till Sveriges natur och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till vara friluftslivet som en pedagogisk resurs i alla skolformer och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att ansvara för det nationella målet ”Ett rikt friluftsliv i skolan” och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska stimulera till fysisk aktivitet och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att allemansrätten lärs ut genom att tillämpa den i praktiken i lärandet om hållbarhet, natur och friluftsliv och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd för elevers inflytande på utbildningen genom elevers organisering, elevskyddsombud och skyddsronder och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man ska kunna arbeta och samtidigt studera till lärare eller förskollärare och tillkännager detta för regeringen.

53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lärare fler kollegor som skolbibliotekarier, speciallärare och skolsköterskor och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lärare och rektorer tillgång till kontinuerlig kompetensutveckling genom hela arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska arbeta med att främja elevernas fysiska och psykiska hälsa och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbyggd elevhälsa och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk skola ska ta ett krafttag mot mobbning utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa rätt stöd i rätt tid till de elever som behöver det, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka elevhälsan genom basbemanning med max antal elever för medarbetare i elevhälsan och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla elever ska ha möjlighet att inom rimlig tid få tillgång till och kunna ta sig till kurator/psykolog och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till elever med problematisk skolfrånvaro och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fjärr- och distansundervisning och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa tillgänglig barnomsorg även på kvällar, helger och nätter och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som gör landets studie- och yrkesvägledning för både unga och vuxna mer jämställd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

En likvärdig och jämlik skola för alla

Skolan, med alla skolformer från förskola till gymnasium, är en viktig plats för att ge alla barn likvärdiga möjligheter till bildning, kreativitet och kulturupplevelser. Skolan ska ge varje barn möjlighet att vara sig själv och växa till den hen vill vara. Genom skolan ska barn och ungdomar få lusten och redskapen att lära och utvecklas genom livet.

Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag som innebär att den ska jämna ut skillnader i barns och elevers bakgrund. Men likvärdigheten i skolan försämras och det skolsystem vi har förstärker skillnaderna. Miljöpartiet vill ge skolan mer resurser och se till att resurserna fördelas efter behov. Det statliga bidraget för ökad kunskap och likvärdighet är ett viktigt verktyg och ska återigen uttryckligen fokusera även på likvärdighet, vilket regeringen tonat ner genom att ändra namnet på anslaget och kriterierna för fördelning av pengarna.

Barn är olika och skolan måste därför kunna ta hänsyn till, och ta vara på, olikheter i intressen, styrkor och inlärningsmetoder. Därför vill vi göra ännu mer för att öka jämlikheten och bryta segregationen – alla har rätt att utvecklas i skolan.

Svensk skola är till för alla barn. Det innebär att barns och elevers rätt till utbildning kommer i första hand, och de ska kunna känna sig trygga på förskolan och i skolan. Det innebär bland annat att det är uteslutet för Miljöpartiet att ställa sig bakom förslag om att medarbetare i skolan ska anmäla om de misstänker att ett barn är i Sverige utan tillstånd. Det innebär också att barns rätt till utbildning prioriteras, även för barn med problematisk skolfrånvaro, inom vården och för frihetsberövade barn.

Öka statens andel i finansieringen av skolan med sektorsbidrag

Politikens uppgift är att ge rektorer och lärare rätt förutsättningar att göra sitt jobb – rätt förutsättningar att bygga en jämlik skola där alla elever får en ärlig chans. En underfinansierad skola leder till höga kostnader för hela samhället och för eleverna i synnerhet. Samtidigt skiljer de ekonomiska och socioekonomiska förutsättningarna sig åt mellan kommuner. För att skolan ska bli jämlik behöver finansieringen säkras.

Miljöpartiet vill att staten ska ta ett större ansvar för finansieringen av skolan och förskolan. Vi vill därför förstärka det befintliga statliga likvärdighetsbidraget för grundskola, fritidsverksamhet och förskoleklass. Vi vill också stärka likvärdigheten i

förskolan genom att öka statens andel av förskolans finansiering. En förutsättning för att staten effektivt ska kunna ta ett större ansvar för skolans finansiering och utjämna socioekonomiska skillnader mellan olika kommuner är att de riktade statsbidragen blir färre och enklare, och att ett samlat sektorsbidrag till förskola och skola utvecklas.

Motverka skolsegregationen

En av den svenska skolans största utmaningar enligt den internationella PISAMÄTNINGEN och OECD:s analyser är skolsegregationen. Den största orsaken till segregerade skolor är boendesegregationen. Men svenska skolor är också segregerade på så vis att elever med föräldrar med olika utbildningsbakgrund väljer olika skolor, och pedagogiskt segregerade genom att de bästa lärarna tenderar att oftare arbeta på skolor med elever som har goda förutsättningar att klara skolan. Skolsegregationen leder till att alla barn inte får samma chans till en bra utbildning, och skolmarknaden som den är utformad idag förstärker skolsegregationen.

Eleverna ska kunna välja skola, men skolor ska inte få välja elever. Vi vill därför förbjuda kötid som urvalsgrund och införa ett gemensamt skolval till förskoleklass och grundskola, där alla elever och alla skolor, kommunala som fristående, deltar.

Miljöpartiet vill inrätta ett gemensamt antagningssystem för skolan där ingen ska kunna paxa plats på förhand. Skolhuvudmännen och hemkommunerna ska ha ett ansvar för att verka för en allsidig social sammansättning. I antagningen till skolor ska man även beakta syskonförtur, närhetsprincipen och skolkedjor, vilket innebär att det ska finnas en plan för vilken skola eleven ska gå på under hela sin grundskoletid. Både hel- och halvsyskon ska gälla för syskonförtur, i enlighet med betänkande 2021/22:UbU33 Ett mer likvärdigt skolval, som tyvärr röstades ner i riksdagen. Alla barn ska få samma chans att gå i önskad skola, oavsett föräldrar och bakgrund.

Skolor i glesbygder och skärgårdar

Miljöpartiet är beredda att undersöka möjligheten att införa ett statligt bidrag för mindre skolor där detta skulle behövas, till exempel i glesbygd och skärgårdskommuner.

Samma gäller bemanningen med studie- och yrkesvägledare. Denna satsning ska finansieras inom ramen för ett utbyggt likvärdighetsbidrag från staten.

Lärarbristen är särskilt stor i glesare bebodda områden i vårt land. Här måste vi se till att möjligheten till fjärrundervisning utökas till stöd för såväl elever som lärare. För yngre elever är det viktigt att det finns en lärare eller en annan lämplig handledare på

plats vid fjärrundervisning. Skolmyndigheterna behöver erbjuda stöd och genomföra tillsyn för att säkerställa att undervisningen är av god kvalitet.

Marknadsskolan

Ta bort marknadslogiken – förbjud vinstutdelande aktiebolag

Miljöpartiet anser att skolans syfte alltid ska vara utbildning – aldrig vinst. Därför hör aktiebolag med vinstsyfte inte hemma i skolan. Marknadsskolan har skapat en ny logik kring utbildningssektorn som inte bara ändrar villkoren för de skolor som är vinstutdelande, utan också för andra fristående skolor och kommunala skolor. Om vi vill skapa ett samhälle som håller ihop måste skolan bli del av lösningen, och inte nu något som ökar skillnader mellan grupper i samhället.

Marknadsskolan har försvårat arbetssituationen för rektorer och lärare eftersom den har gjort elever till intäkter och föräldrar till kunder. Dessutom har vi en utveckling mot större och större detaljreglering av skolan för att vissa skolbolag inte ska kunna skärpa ner på kvaliteten för mycket för att göra större vinst. Det drabbar lärarna eftersom det ökar på den administrativa bördan och krymper deras professionella utrymme till det som är lätt att mäta och jämföra. Miljöpartiet anser att det är hög tid att förbjuda de vinstutdelande aktiebolagsskolorna och få bort marknadslogiken ur skolan. Tills dess att ett vinststopp har införts behöver ett omedelbart etableringsstopp införas, samt möjlighet att återkräva skolpeng från missköta fristående skolor.

Ersättning för hela uppdraget

Dagens system med skolpeng måste reformeras. Riksrevisionen har granskat skolpengen i sin nuvarande utformning och konstaterar att den motverkar en likvärdig skola och behöver förändras. Det nuvarande systemet gör det svårt att planera och fördela resurser effektivt. Kommuner fördelar skolpeng till fristående skolor på samma grunder som till sina egna skolor. Kommuner har dock ansvar och skyldigheter som friskolor inte har. Sammantaget innebär detta en betydande merkostnad för kommunala skolor som de bör kompenseras för.

Olika uppdrag medför olika kostnader, därför blir inte lika villkor ett rättvist och effektivt sätt att fördela pengar. Det kan leda till absurda situationer som att elevers byte av skola leder till ökade kostnader för kommunens elever totalt. Eller att ökade kostnader som bara drabbar kommunen leder till att fristående huvudmän, utan ökade kostnader, får mer pengar.

De kommunala skolorna behöver kompenseras ekonomiskt för det lagstadgade ansvar de har och så att större hänsyn tas till de kommunala skolornas fasta och trögrörliga kostnader. Miljöpartiet vill därför att kommunerna ska ersättas för kostnaden att alltid vara beredd att ta emot nya elever. Vid ansökningar om att etablera fristående skolor behöver befintligt utbud och demografiska prognoser väga tyngre för att undvika överetablering.

Offentlighetsprincipen ska omfatta alla skolor

En del av marknadens logik är affärshemligheter. I konkurrenssituationer är det inte konstigt att man vill hemlighålla receptet på framgång. Men i ett offentligt finansierat utbildningssystem är det inte bara konstigt, utan skadligt och orättvist. Det finns inget skäl att inte omedelbart återinföra offentlighetsprincipen på alla skolor i Sverige. I Sverige har vi en lång tradition av öppenhet och transparens när det gäller myndighetsutövning. Skolor ägnar sig åt myndighetsutövning och förvaltar stora mängder skattepengar. Att friskolor inte omfattas av offentlighetsprincipen är därför helt orimligt.

Det är skillnad på idéburna och vinstutdelande friskolor

De idéburna skolorna har bidragit till en mångfald av pedagogiker och arbetssätt och många gånger även till att den lilla skolan utanför huvudorten kan finnas kvar. Den mångfalden och valfriheten vill vi värna.

Miljöpartiet bejakar pedagogisk mångfald i skolan, vare sig skolans huvudman är offentlig eller enskild. Mångfalden ger elever och föräldrar möjlighet att välja en utbildning vars pedagogiska inriktning passar eleven. Miljöpartiet har alltid välkomnat fristående skolor som drivs utan vinstsyfte, utifrån alternativ pedagogik eller som lokala, mindre skolor. Förväntningarna på att all utbildning bedrivs på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, av utbildade lärare som har tillräcklig tid med sina elever, gäller på samma sätt för alla skolor.

Det är stor skillnad på att driva en skola med elevens bästa i fokus, och att driva den i syfte att dela ut vinst. Sverige har hundratals idéburna skolor som har helt andra förutsättningar för sin verksamhet än vad vinstutdelande skolor har. Aktörer som inte försöker att bli av med elever som är dyrare att undervisa, eller att runda hörn för att spara pengar. Det är skillnad på att driva skola för elevernas skull eller för aktieägarnas skull. Miljöpartiet värnar idéburna skolor som inte delar ut vinst, utan investerar i elever och medarbetare.

Efter marknadsskolan

I ett marknadsstyrt system krävs det kontroll, detaljerade regelverk och överdokumentation för att motverka systemets värsta avarter. Vår vision är en tillitsstyrd skola där tillit och respekt för skolans professioner är ett bärande inslag. Det är lärare, rektorer, speciallärare och specialpedagoger som är experter på att utbilda elever – det måste också vara det de får ägna sin tid åt. Att politiken signalerar att man litar på skolans professioner är också en viktig del i att uppvärdera professionen.

Miljöpartiet har hög tilltro till lärarnas kompetens och erfarenhet. Vi vill tillbaka till ett samhälle som har hög tillit till skolan och de som jobbar där. Politikens uppgift är att skapa förutsättningar för en skola där vi kan lita till elevens nyfikenhet och lärarens kompetens. Som ger dem förutsättningar och mandat att göra ett bra jobb och möta varje elev utifrån deras naturliga lust att lära, även när eleven har stora behov av särskilt stöd. Politikens uppgift är inte att detaljstyra och kontrollera pedagogen i det dagliga arbetet i klassrummet, utan att ge förutsättningarna för att skolans medarbetare ska kunna använda sin fulla kompetens.

Förskolan lägger grunden för det livslånga lärandet

Förskolan lägger grunden för det lärande som fortsätter resten av livet. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande. Förskolan ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Barnen ska få möjlighet att lära och utvecklas genom att leka, skapa och utforska – på egen hand, i grupp och tillsammans med vuxna i en samvaro som ger barnen omsorg och trygghet, vilket är en viktig uppgift för förskolan.

Tillkalla en förskolekommission

Förskolan är grunden i vårt utbildningssystem, första steget på utbildningstrappan. Trots det har förskolan inte varit föremål för större utvärderingar eller omfattande utredningar, i jämförelse med andra delar av utbildningssektorn. Samtidigt ser vi att likvärdigheten brister och det väcks frågor om svensk skola verkligen håller den toppklass i världen vi är vana vid.

Skolinspektionen påtalar i en granskning i våras (rapport 2025: 6) att kommunernas arbete med att få fler barn i utsatta områden att gå i förskolan behöver utvecklas. Kunskaperna om varför vissa barn inte deltar är för låga, och insatserna matchar inte behovet. Riksrevisionen (RiR 2025:15) rapporterar i en granskning av likvärdigheten i förskolan att det finns brister i statens arbete med stöd, uppföljning och tillsyn.

Sverige har gjort en stor översyn av skolan med hjälp av en skolkommision som bestod av forskare, professioner och elevrörelsen i syfte att höja kunskapsresultaten, förbättra undervisningens kvalitet och stärka likvärdigheten. Slutbetänkande av 2015 års skolkommision ”Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet” kom 2017. Vi ser behov av en samling för förskolan och en nationell strategi även för förskolan, för att få en samlad bild av kunskapsläget och vilka utvecklingsbehov som behöver mötas framöver för att stärka en modern förskola i världsklass som verkligen möter samhällets behov och lägger grunden för barns utveckling och lärande.

Reglera gruppstorlek i förskolan

Förskolan lägger grunden för det lärande som fortsätter resten av livet. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande. Förskolan ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Barnen ska få möjlighet att lära och utvecklas genom att leka, skapa och utforska – på egen hand, i grupp och tillsammans med vuxna i en samvaro som ger barnen omsorg och trygghet, vilket är en viktig uppgift för förskolan.

Förskolan i Sverige behöver mindre barngrupper och mer personal. Införandet av en bemanningsnorm i förskolan skulle minska antalet barn per förskollärare och därmed öka kvaliteten i förskolan. Regleringar kring gruppstorlekar ska grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet. Förskollärares, barnskötares och rektorers bedömningar ska väga tungt. Skolverkets råd om gruppstorlekar och bemanning följs inte och regleringen behöver skärpas genom lagstiftning.

Stärk likvärdigheten i förskolan

Miljöpartiet vill stärka likvärdigheten i förskolan genom att öka statens andel av förskolans finansiering. För att det ska vara möjligt i hela landet och bli rättvist vill Miljöpartiet att dessa pengar ska fördelas utifrån socioekonomiska faktorer, vilket innebär att förskolor i politiskt eftersatta områden stärks. Alla barn behöver bli sedda i förskolan, varje dag. Vi behöver fler vuxna i förskolan för att detta ska bli möjligt. Dessa likvärdighetsåtgärder som krävs för att förskolan ska kunna utföra sitt uppdrag kan användas till att både anställa fler pedagoger, höja lönerna, erbjuda personalen bättre kompetensutveckling och öka tillgången på specialpedagoger, allt utifrån de lokala behoven. Det är viktigt att alla förskolor kan ta del det statliga stödet för likvärdighet i förskolan – oavsett huvudman.

Förskolan har en viktig roll i att kompensera för skillnader i barns uppväxtvillkor. Vi vet att deltagande i förskola har betydelse för barnets framtida skolresultat. I Sverige går

idag nästan alla barn i förskola, men bland de barn som inte deltar kommer en större andel från familjer bosatta i områden med större socioekonomiska utmaningar. Ofta finns det också fler barn med annat modersmål än svenska i dessa områden, samtidigt som det arbetar färre legitimerade förskollärare och utbildade barnskötare här. Det är allvarligt, inte minst med tanke på att förskolans kompensatoriska uppdrag har stor betydelse för att ge alla barn likvärdiga livschanser.

Förskola för fler barn

I dag deltar barn med utländsk bakgrund i förskolan i betydligt lägre utsträckning än barn med svensk bakgrund. Det är viktigt att förskolan kommer alla barn till del, inte minst eftersom den har stor betydelse för barns utveckling och framtida skolresultat. Vi anser att förskolan är en rättighet för barnen snarare än ett stöd till föräldrarna. Vi vill att alla barn som inte går i förskolan aktivt ska erbjudas en förskoleplats varje år från två års ålder och att kommunerna ska följa upp de barn mellan två och fem år som inte tar del av förskolan. Vi vill att den allmänna förskolan utökas från 15 till 30 timmar i veckan, och påbörjar den utbyggnaden med att utöka till 20 timmar i veckan. Vi vill även att förskolan ska vara avgiftsfri för låginkomsttagare med barn i förskolan från två års ålder. På sikt vill vi att förskolan liksom grundskolan ska vara avgiftsfri för alla.

Tillsyn av förskolor

Fristående förskolor står idag under tillsyn av kommunen. Skolinspektionen har ansvaret att kontrollera att kommunerna uppfyller sitt tillsynsansvar gällande de enskilda förskolorna. Skolinspektionen har vid ett flertal tillfällen anmärkt på att många kommuner, särskilt mellanstora och mindre, inte mår med att sköta detta tillsynsuppdrag. Riksrevisionen rekommenderar Skolinspektionen att i betydligt större utsträckning låta förskolan vara en del av myndighetens tillsyn (RiR 2025:15). Miljöpartiet vill att de fristående förskolorna, på samma sätt som friskolorna, ställs under Skolinspektionens tillsyn för att säkerställa att barnen får en verksamhet som garanterat utgår från läroplan samt vetenskap och beprövad erfarenhet.

Mer kunskap om språkutveckling

Hög kunskap om språkutveckling och flerspråkighet är viktigt i förskolan. Det finns stöd för fördelarna med bland annat inlärningsförmågan vid flerspråkighet, inte minst vid modersspråksundervisning parallellt med undervisning i svenska språket. Det är därför av vikt att vetenskap och beprövad erfarenhet systematiskt tas tillvara i

utbildningen av förskollärare och barnskötare, samt i yrkesverksammas kompetensutveckling.

Skyddad yrkestitel för barnskötare

Barnskötare är den största yrkesgruppen i förskolan och spelar en central roll för barnens trygghet, omsorg och sociala utveckling. Utbildningarna till barnskötare varierar i hög grad i Sverige idag. Miljöpartiet ser behov av att utbildningarna renodlas och anpassas bättre till det arbete som väntar efter utbildningen. Genom en mer renodlad barnskötarutbildning kan och bör barnskötare göras till en skyddad yrkestitel. Det skulle även kunna resultera i att fler söker sig till yrket, som idag lider av brist på kompetens.

Fritids – en verksamhet för fler

Fritidshemmet är ett viktigt komplement till skolan. Det ger barnet stöd i lärandet och både social och språklig träning. Det är en plats för läsning och kulturupplevelser, för rörelse och friluftsliv, men också för vila och rekreation. Fritids kan fylla en viktig roll i att stötta de barn som har tuffast förutsättningar att klara skolan. Men, de barn som har störst nytta av fritids saknar ofta rätten att gå där. Ett barn med långtidsarbetslösa föräldrar eller som av andra skäl befinner sig i en utsatt miljö riskerar att gå miste om fritidshemmets stöd eftersom det i dag enbart är barn vars föräldrar arbetar som har rätt att gå där. Miljöpartiet vill ge alla barn rätt till fritids och samtidigt stärka kvaliteten och likvärdigheten för fritidshemmet.

Utbildningens kvalitet

Samhällets förväntningar på skolväsendet är höga. Utbildning i en snabbt föränderlig omvärld är komplext och måste ges de bästa förutsättningarna. Det innebär ett kontinuerligt systematiskt kvalitetsarbete på varje förskola och skola som bidrar till ökad kvalitet och likvärdighet, samt höga kunskapsresultat. Ett sätt för staten att ta större ansvar för likvärdig utbildning i hela landet är att se till att skolhuvudmännen får stöd för det.

Skolverket är den myndighet som stödjer skolhuvudmännen i kvalitetsarbetet och behöver ge ett aktivt stöd för skolor att arbeta med att utveckla sin verksamhet. Alla skolor ska vara bra skolor, och det kräver ett systematiskt kvalitetsarbete med till

exempel med kvalitetsdialoger och särskilda insatser som ”Samverkan för bästa skola” för att systematiskt öka kunskapsresultaten.

Läromedel

Miljöpartiet vill att skolan ska vara jämlik. Då måste alla lärare och elever ha en god tillgång till läromedel av jämn och hög kvalitet. Det är viktigt inte minst med tanke på att lärarbristen leder till att många elever idag undervisas av obehöriga lärare.

Läromedel är både ett viktigt stöd i undervisningssituationen och för elever att läsa själva. Därmed är de ett viktigt verktyg för att öka jämlikheten både mellan skolor och mellan elever med olika hemförhållanden.

Läromedel, både tryckta och digitala, utgör en bas som läraren kan arbeta utifrån och ger en bottenplatta för både lärare och elever. Tillsammans med bra lärarhandledningar avlastar de dessutom lärarna som får mer tid till undervisning istället för att uppfinna hjulet på nytt eller lägga tid vid kopian.

Lärare och elever ska alltid ha tillgång till bra, objektiva och högkvalitativa läromedel. Läromedelstillgången måste säkras och lärare och elever ska inte vara beroende av gratismaterial från partiska bolag och andra samhällsaktörer. Därför behöver finansieringen av skolan vara tillräcklig så att skolor inte tvingas avstå läromedel av ekonomiska skäl. Vidare ska rätten till punktskrift skrivas in i skollagen.

Miljöpartiet vill att lärare ska ha kompetens att värdera vilka läromedel som behövs, inflytande över vilka läromedel som används i klassrummet och resurser att välja läromedel grundat på elevernas behov.

Kunskap, betyg och bedömning

Det svenska betygssystemet har idag flera olika syften. Dels förväntas betyg ge information och återkoppling på elevens kunskapsutveckling till elever och vårdnadshavare, dels syftar de till motivation och incitament för elever att lära sig mer och utvecklas. I viss mån används betygen också som ett mått på skolans kvalitet, och som argument vid resurstilldelning. Det vetenskapliga stödet för att betyg fyller de syftena är svagt. Slutligen fungerar betygen som urvalsinstrument vid antagning till vidare studier på gymnasial och eftergymnasial nivå.

Miljöpartiet oroas av det ensidiga fokuset på betyg och kontroller i utbildningen. Betyg ska användas när det finns skäl för det, till exempel som ett av flera

urvalsinstrument för fortsatta studier. Det finns inte vetenskapligt stöd för att betyg bidrar positivt till elevernas kunskapsutveckling, och vi motsätter oss betyg på mellanstadiet men accepterar betyg från årskurs sju, trots att det huvudsakligen fyller en funktion som urvalsinstrument.

Dagens system gör att unga tidigt hindras från att etablera sig i samhället. Varje år är det omkring var sjätte elev som lämnar grundskolan utan att ha godkända betyg i tillräckligt många ämnen för att kunna läsa vidare på gymnasiet. Den elevgruppen är också överrepresenterad bland de ungdomar som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden, eftersom det idag är i princip nödvändigt att ha en gymnasieutbildning för att få en anställning. Dagens system innebär med andra ord att vi i praktiken har en skola som slår ut barn redan i tidig ålder. Alla elever har rätt till en rättvis bedömning av sina kunskaper som på riktigt ger information om kunskapsutvecklingen, motiverar eleverna att lära sig mer och stödjer en positiv personlig utveckling. Bedömningen ligger till grund för att eleven får rätt stöd i rätt tid. Nu har vi ett betygssystem som slår ut elever och där varning för underkänt beskrivs som ett sätt för att skolan ska ge det stöd eleven redan har rätt till. Dagens skarpa godkändgräns orsakar ohälsa genom att underkända betyg riskerar att rasera elevernas självkänsla och motivation i skolan.

Vi vill avskaffa betyget F (underkänt) i den obligatoriska skolan, och är positiva till att det förestås i utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden, även om det finns andra skäl att ifrågasätta om den kan bidra till ett betygssystem som ger en bättre utbildning.

Förbud religiösa friskolor

För Miljöpartiet är det en självklarhet att inget barn i någon svensk skola ska utsättas för direkt eller indirekt tvång att delta i en religiös aktivitet. Utbildningen ska vara helt fri från religiös påverkan och att barns och elevers religionsfrihet respekteras. Vi vill därför utreda om det är möjligt, med hänsyn till Europakonventionen och till nationella minoriteters rättigheter, att införa ett förbud mot konfessionella friskolor, och hur ett sådant förbud i så fall kan utformas. Det handlar om varje barns rätt till en saklig och allsidig utbildning av hög kvalitet i en miljö där människor med olika bakgrunder möts.

Utbildningens innehåll

Barns, ungas och familjers läsning behöver prioriteras

Vi har en längre tid kunnat följa hur ungas läsande minskat och hur barns läsförmåga blivit allt sämre. Det är djupt oroväckande, men det finns också ljusning i nya mätningar som visar att 9–12-åringars läsning ökar. Läsningen är en grund för lärande och bildning, den stimulerar fantasin och ger möjlighet till nya perspektiv och världar. Att kunna tillgodogöra sig texter är en grundpelare för deltagande i samhället och samhällsdebatten. Läsningens betydelse för vår demokrati och för vår framtid kan därför inte överskattas.

Miljöpartiet har under åren i regering drivit på hårt för att stärka barns läsning. Vi införde en läsa-skriva-räkna-garanti för att säkra att inget barn går igenom lågstadiet utan att skolan vidtagit åtgärder om problem med läsningen finns. Vi har genomfört ett stort paket för läsfrämjande med tidiga läsinsatser för små barn och deras föräldrar och böcker till förskolan. Vi inrättade ett läsråd, stärkt folkbiblioteken runt om i landet och drivit på för bemannade skolbibliotek som nu införs. Regeringen avvecklar nu läsa-skriva-räkna-garantin till förmån för ett nytt digitalt screeningsystem i lågstadiet. Miljöpartiet ser med oro på att lärares bedömningar om att elever behöver mer undervisning eller stöd i läsinläringen ännu inte tillmätts tillräckligt stor vikt. När lärare behöver resurser för elevernas inläring av grundläggande färdigheter som att läsa, skriva och räkna måste elevernas behov komma i första rummet. Det finns inte lagstöd för att neka stöd till elever på grund av bristande budgetförutsättningar.

Förtydliga skolans demokratiuppdrag

Miljöpartiet står också bakom kommittén Demokratin 100 års förslag om att skolans demokratiuppdrag bör förtydligas genom att Skolverket ges i uppdrag att utforma rekommendationer, allmänna råd och inspirationsmaterial. Redan idag spelar skolan en central roll i det demokratiska systemet genom sitt uppdrag att förmedla och förankra kunskap och demokratiska värden.

Det finns dock oklarheter i synen på hur skolans demokrati ska tolkas och omsättas i praktiken. På sikt kan detta innebära att alla barn och unga inte ges samma möjlighet att utbildas till medvetna och kompetenta samhällsmedborgare. Eftersom demokratiuppdraget är centralt för att bygga våra demokratiska medborgare behöver denna fråga tas på stort allvar. Vi delar dessutom kommitténs bedömning att Skolverket

bör utvärdera konsekvenserna av att politiska företrädare numera allt mer sällan bjuds in till skolorna.

Stärk sexualundervisningen

Skolinspektionen har granskat undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer och konstaterar att kvalitén behöver bli bättre. Granskningen visar bl a att eleverna får undervisning som inte är tillräckligt nära deras vardag och att de sällan möter fördjupad undervisning om hedersvåld och förtryck. Skolinspektionen ser att undervisningen riskerar att bli ytlig när det inte tas ett helhetsgrepp och att elever på mansdominerade program riskerar att få begränsad undervisning.

Skolinspektionen ser också att lärarna upplever osäkerhet när de ska undervisa om känsliga frågor, vilket stämmer överens med en undersökning som RFSU genomfört med Göteborgs universitet som visar att lärarutbildarna också angav att sexualitet är ett område de undervisar lite om och som de anser är svårt att undervisa om. Hela 70 procent av lärarstudenterna vill ha mer kunskap om ungas sexualitet.

Regeringen har två utredningar på sitt bord som berör undervisningen i sexualitet, samtycke och relationer. Det är dels lärarutbildningsutredningen, dels läroplansutredningen. Området är tydligt nedprioriterat i båda utredningar, civilsamhället har reagerat med stor oro och det behöver säkerställas att regeringens propositioner inte försämrar förutsättningarna för det här viktiga kunskapsområdet.

Utbildning för frihetsberövade barn

De barn och unga som idag döms till slutna ungdomsvård går i Sis-skola. I enlighet med skollagen bedrivs all undervisning på plats, något som är extra viktigt för barn och unga med behov av extra stöd. Dessutom är det enligt Sis så att många av de unga som döms ligger kraftigt efter i skolan. Regeringen gett en utredare i uppdrag "att föreslå nödvändiga lagändringar för att barn och unga som döms till fängelse ska kunna tillgodose sin rätt till utbildning samtidigt som Kriminalvården får förutsättningar att bedriva en ändamålsenlig skolverksamhet". Man ska utreda en modell där närundervisning, alltså undervisning där elev och lärare närvarar i samma lokal, vid behov, kan kombineras med fjärr- och distansundervisning. Syftet med utredningen verkar vara att ändra skollagen, så att barn i fängelse förlorar sin rätt till undervisning på plats. Fjärrundervisning skulle kunna vara rimligt, då man har en lärare i rummet och kopplar upp mot en annan lärare digitalt. Distansundervisning är sämre för elever som

redan har svårt med skolan, eftersom att elev och lärare inte möts vare sig fysiskt eller digitalt.

En bra skolgång är en viktig skyddsfaktor mot att barn och unga ska dras in i kriminalitet. En förutsättning för att den ska ha en brottsförebyggande roll är att eleverna deltar i undervisningen och träffar skickliga lärare i trygga miljöer. Skolans kärnuppdrag måste värnas – det förutsätter undervisning på plats. Att undervisning på distans är mer flexibel, kan ge mer undervisningstid och undervisning i fler ämnen är sant. Problemet är att det också är en undervisningsmodell som ställer betydligt högre krav på den som deltar i den. Att barn som dömts för brott och redan ligger efter i skolan skulle klara det ställer vi oss högst tveksamma till.

Kriminalvården gjorde tidigt klart att de inte kommer att ha möjlighet att bedriva en traditionell skolverksamhet. Det var därför de efterfrågade en ändring av skollagen så att distansundervisning skulle bli möjlig. Denna tidiga flaggning från Kriminalvården borde ha gett regeringen skäl nog att tänka om vad gäller placering av barn inom Kriminalvården. Det går inte an att spara in på det viktigaste i skolan: mötet mellan elev och lärare. Det är oetiskt och otaktiskt för oss som samhälle att spara in på deras utbildning. Barn i samhällets vård har rätt till god undervisning.

Stärk medie- och informationskunnigheten i ljuset av AI

I en tid där de flesta människor, inte minst unga, tillbringar mycket tid i den digitala miljön och där exponeras för en flod av olika budskap är förmågan att kritiskt analysera information och olika källor viktigare än någonsin tidigare. AI:s intåg i vår vardag skakar om vår uppfattning om vad som är möjligt. Utan en förmåga att förstå hur AI och sociala mediers algoritmer fungerar ökar sårbarheten för propaganda, felaktigheter och förvanskade budskap av olika slag. Den som saknar förmåga att särskilja sant från falskt, eller inte kan sätta information i rätt sammanhang, får svårare att bygga solid kunskap. Det ökar också risken för att antidemokratiska budskap får genomslag. Därför har det som brukar kallas för medie- och informationskunnighet (MIK) en självklar plats i skolan.

Miljöpartiet vill att uppdraget att undervisa i medie- och informationskunnighet ska stärkas i grund- och gymnasieskolans läroplaner och examensmål. Vi vill också att samordningen av MIK-frågor ska förbättras mellan samhällets olika sektorer. Som ett naturligt nästa steg anser Miljöpartiet att en nationell strategi för MIK bör tas fram. Ett sådant arbete bör ske i nära samarbete med de aktörer som påverkas i störst mån. MIK kan underlätta det demokratiska samtalet i en alltmer digital tid. Samtidigt måste vi vara

medvetna om att det i grunden handlar om tillit – eller bristen på tillit – till samhällets kunskapsproducerande institutioner, som massmedia, skolor, bibliotek, högskolor och andra myndigheter. Därför bör skolan inte enbart förmedla kunskaper och färdigheter i MIK utan även bygga tillit till kunskapsproducerande och kunskapsförmedlande institutioner. Då biblioteken är en institution som många människor känner tillit till kan både skolbibliotek och folkbiblioteken bidra till en levande dialog om medie- och informationskunnighet och stötta andra yrkesgrupper i lokalsamhället.

Minoritetsspråk och modersmål

Både modersmål och minoritetsspråk är var för sig även en viktig fråga när det gäller att utveckla och behålla den egna identiteten. Att kunna fler språk ska ses som en fördel och som en resurs för elevens lärande. Skolan behöver erbjuda ett tillräckligt antal timmar för att eleverna ska ha möjlighet att tillägna sig språket för att kunna använda det vidare i studier och arbete. Det ökar också möjligheten att attrahera kompetenta språklärare. Undervisningen måste införlivas i den ordinarie skoldagen för att attrahera fler elever att läsa modersmål eller nationella minoritetsspråk.

Miljöpartiet värnar alla elevers rätt till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. I dag finns ofta erfarenheter från hela världen i klassrummet, och det är en av skolans tillgångar. Ämnesundervisning på modersmålet ger alla elever en chans att utveckla de kunskaper och förmågor som läroplanen uttrycker. Forskningen är entydig med att kunskap om sitt modersmål underlättar när man ska lära sig andra språk, till exempel svenska.

Miljöpartiet vill stärka utbildningen i de nationella minoritetsspråken genom att inrätta ett eget ämne, med cirka tre timmars undervisning per vecka under ordinarie skoltid. Genom en egen beteckning kan ämnets status stärkas. Det är viktigt att minoritetsspråken garanteras en större undervisningstid inom ramen för skoldagen. Sverige bör också utöka den tvåspråkiga undervisningen för samiska.

Kulturens och kreativitetens utbildningskedja

Miljöpartiet har under många år arbetat för att kulturen ska få en stark roll i skolan. Undervisning med inslag av estetik och kreativitet kan förbättra inlärning och förmåga till kritiskt tänkande. Det är viktigt att även elever som kommer från studieovana hem får tillfälle att lära känna estetiska ämnen, därför är det nödvändigt att detta ämne är obligatoriskt. Undervisning i estetiska ämnen kan även bidra till att elever mår bättre, minskar stress och att de får en mer positiv inställning till skola och lärande.

Konst och kultur är inte en ytlig smyckning eller enkel förströelse. Det är vägar för att förstå världen, att kunna arbeta kreativt och nyskapande med avancerade processer. Det vi lär oss i de estetiska ämnena hjälper lärandet i stort. Vi vill ge estetiska kunskaper större plats i utbildningen, från förskola till folkbildning, från kulturskola till konstnärliga högre utbildningar och forskning. Det är en av förutsättningarna för det svenska musikundret.

Miljöpartiet står fast vid att estetiska ämnen ska återinföras som obligatoriskt ämne på samtliga nationella gymnasieprogram, och att estetiska lärprocesser ska värnas genom hela utbildningskedjan, från förskola till lärarutbildning.

Ansvarsfull digitalisering och AI inom utbildningsområdet

Den snabba digitala omvandlingen i samhället är såväl en utmaning som en möjlighet. De senaste årens utveckling inom AI (artificiell intelligens) påverkar hela samhället. Digitalisering i utbildning och forskning handlar om allt från när och hur mycket det är lämpligt att använda digitala läromedel till att förbereda barn, elever och studenter för ett arbetsliv och samhällsliv som inte kommer att likna något vi tidigare har varit med om, till att använda digitaliseringens möjligheter för samhällsutvecklingens bästa. Förändringarna går mycket fort och påverkar oundvikligen alla samhällssektorer. Vi behöver agera både snabbt och eftertänksamt.

Att digitaliseringen ofrånkomligen kommer att vara en del i den värld vi lever i innebär dock inte att andra kunskaper blir oviktiga, till exempel vanan att läsa böcker och att skriva för hand men också hantverk och estetiska praktiker. Förskollärare och lärare är experter på barns och ungas lärande. En av de viktigaste förmågorna i arbetslivet är förmågan att lära sig nytt genom hela yrkeslivet. Elever behöver tillsammans med sina lärare fylla sin verktygslåda med olika strategier för lärande som baseras både på analoga och digitala sätt att ta in, organisera och fördjupa sin kunskap.

Digitaliseringen omfattar också administration av utbildning och forskning samt barns, elevers och studenters kunskapsutveckling dels i att faktiskt vara en fullvärdig medborgare i ett digitalt samhälle, dels hur digitaliseringen påverkar kunskapsinhämtning.

Det är av yttersta vikt att digitaliseringen är baserad på forskning och beprövad erfarenhet och att beslut om det pedagogiska arbetet fattas av kompetenta medarbetare. Digitaliseringen lägger ett nytt raster över samhället och utbildningen, men vi ska inte tappa grunden i den pedagogiska verksamheten och kunskapen som redan finns om barns utveckling och inläring, när vi samtidigt tar oss an framtidens kunskaps-

utveckling med de förutsättningarna. Sverige som land behöver en strategi för hur vi tar oss an digitaliseringen på ett ansvarsfullt sätt som stärker Sverige och oss som lever här nu och i framtiden.

Medan Sverige står utan strategi för skolväsendet digitalisering och AI-användning, och regeringen till och med hindrar utredningar att granska hur AI påverkar skolan, så finns intressanta internationella jämförelser att göra. I vårt grannland Estland, som har ett eller två i samtliga kunskapskategorier i senaste PISA-undersökningen, påbörjas hösten 2025 det som kallas AI-språnget, där man avser att stärka hela det estniska utbildningssystemet.

I vårt grannland Finland använder man begreppet digital bildning och beskriver hur den börjar redan i förskolan, där grunden läggs för det som kallas medieläskunnighet. Medieläskunnighet handlar om att kunna hantera desinformation, tolka och producera innehåll och verka i en digital miljö. Med social hållbarhet som utgångspunkt följer man också upp hur digitaliseringen påverkar barn och unga.

Sverige ligger efter när det gäller att ta sig skolväsendet digitalisering och AI i utbildning. Regeringen behöver ta ett tydligt strategiskt ledarskap snarast för att säkerställa att vi fortsätter vara ett innovativt kunskapsland.

Lärande för hållbar utveckling

I ljuset av de globala megatrenderna och det världens länder kommit överens om med Agenda 2030 är det tydligt att de som idag är barn, elever och studenter behöver utveckla en handlingskompetens för hållbar utveckling. Skolväsendets uppdrag är tydligt och arbetet med att öka kännedom om generationsmålet – att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta – är av yttersta vikt för att barn och elever ska stå starkt rustade för att leva i och leda ett samhälle som ska nå det övergripande generationsmålet.

Miljöperspektivet är tydligt i skolans styrdokument, och i praktiken arbetar man redan med det bredare begreppet hållbarhet som perspektiv. Miljöpartiet vill att det ska framgå tydligare i skolväsendets uppdrag, vilket innebär att alla skolformer för både elever och vuxna, att utbildningen ska ha hållbar utveckling med dimensionerna social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet som ett grundläggande perspektiv, som det nu finns för barnen i förskolan.

Sverige och världens länder har åtagit sig att uppfylla målen i Agenda 2030, som innebär att alla barn, elever och studenter ska få de kunskaper och färdigheter som de behöver för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar

utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap, samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till en hållbar utveckling (delmål 4.7).

Socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling

Ett av förskolans, förskoleklassens, grundskolans och gymnasiets viktiga uppdrag är att ge barn och elever förståelse för vad som menas med en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling. Utbildningen ska också ge eleverna redskap för att själva kunna leva och arbeta på ett hållbart sätt och bidra till ett hållbart samhälle. Vi behöver helt enkelt rusta våra barn och ungdomar med förmågor, kunskaper och kompetenser inför samtidens och framtidens hållbarhetsutmaningar.

Den svenska skolan berörs i allra högsta grad av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och för att nå dem måste hållbarhetsfrågorna ha en central plats i undervisningen. Miljö och hållbar utveckling är inte ett eget ämne i vare sig grund- eller gymnasieskolan, men de är inskrivna i såväl läroplaner som i kurs- och ämnesplaner. Tanken är att miljö- och hållbarhetsperspektiven ska genomsyra all undervisning, oberoende av kurs eller ämne.

Även om styrdokumentet redan idag är tydliga med att skolan har en skyldighet att ge eleverna verktyg för att kunna förstå hur miljö, ekonomi, hälsa och rättvisa hänger ihop, vill vi i Miljöpartiet att såväl läroplaner som kurs- och ämnesplaner ses över för att stärka inslaget av miljö-, klimat- och omställningsfrågor. Det bör också övervägas att öka inslaget av dessa frågor i lärarutbildningen.

Även artkunskap och artskydd bör vara en naturlig del av undervisningen i skolan från förskola till gymnasiet. Barn och ungdomar måste få möjligheten att lära sig de vanligaste fåglarna, träden och blommorna i vårt land. Kunskapen om naturen är en viktig del i läroplanen från förskolan till grundskolan och vi ser ett stort värde i att kunskap om natur och om biologisk mångfald finns med och utökas i läroplanerna för alla skolformer.

Kärleken till naturen börjar i mötet med den

Alla barn ska ha tillgång till Sveriges natur. Det finns evidens för att utomhusundervisning med regelbunden fysisk aktivitet och naturkontakt både direkt och indirekt kan ha positiva och meningsfulla effekter på lärande, skolprestationer, hälsa och välbefinnande samt på elevernas personliga och sociala utveckling. Kunskaper om

naturen och möjligheten att vistas i den ger förutsättningar för ett livslångt positivt välbefinnande. Naturens starkaste skydd är också människorna som älskar den.

Barn i Sverige har olika tillgång till naturupplevelser idag. Skolan är den arena där alla barn, oavsett hemförhållanden, ska få tillgång till de kunskaper och den bildning som är centralt för varje människa. Kunskapen om naturen och erfarenheter från att vara i naturen tillhör dessa. Skolan har genom sitt kompensatoriska uppdrag en viktig uppgift att se till att alla barn kommer ut i och möter naturen.

I många kommuner erbjuds redan idag i olika utsträckning tillgång till pedagogik utomhus i naturen. Vi vill att alla skolhuvudmän i samverkan med rektorer ska se till att tillgången och kompetensen för att bedriva utomhuspedagogik i naturen tillgodoses för att uppfylla syftet och målen i den nya läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet (Lgr 22). Huvudmannen ska se till att alla elever, oavsett var i landet de bor eller vilken skola de går i, får lära sig mer om naturen utomhus – i naturen. Rektor ska i sin tur se till så att medarbetarna får den kompetensutveckling och fortbildning som krävs för att nå syftet och målen i den nya läroplanen. Vi vill också att lärarstudenter och yrkesverksamma ska ges möjligheter att fördjupa sig i utomhuspedagogik.

Naturskolor runt om i Sveriges kommuner ger skolan ett stöd i att främja naturpedagogik och ordnar också aktiviteter som kompletterar lärarnas undervisning om naturen. Även myndigheter och organisationer, t.ex. länsstyrelsen och naturskyddsföreningar, anordnar temadagar och fortbildning för pedagoger kring friluftsliv. Regeringen bör säkerställa att det finns naturskoleverksamhet eller annan liknande verksamhet så att alla barn kan ta del av det.

Friluftsliv i skolan

Det är viktigt att ta tillvara friluftslivet som en pedagogisk resurs. Friluftsliv i skolan erbjuder utmaningar och möjligheter där elever kan träna kreativitet, samarbete och problemlösningsförmåga. Det är också en ingång till att diskutera och lära mer om naturen och om hur vi använder jorden och dess resurser. Rörelse och motion är dessutom bra för både hälsan och lärandet.

Att skolan ger alla elever erfarenhet av att vara ute i skog och mark är också avgörande för att ge alla barn och ungdomar kunskaper och erfarenheter för att självständigt kunna röra sig i naturen och ta del av friluftslivets möjligheter.

I dagsläget finns friluftsliv enbart med som mål i läroplanen inom ämnet idrott och hälsa, men ett kollegialt ämnesövergripande samarbete inom området vore lämpligt.

Friluftsliv har en tydlig koppling till bland annat miljöfrågor, hållbar utveckling, biologisk mångfald och klimat, som alla finns med som mål inom andra ämnen. Ett kollegialt samarbete ger möjlighet till ökad måluppfyllelse och förbättrar elevernas lärande.

Möjligheterna till samverkan med civilsamhället är stora och flera exempel finns runt om i landet, där Sportfiskarnas ”Skolbäcken” är en framgångsrik verksamhet som ger tusentals elever kunskap om vatten, fisk och naturens kretslopp.

Skolan ska stimulera till rörelse

Rörelse och motion är bra för både hälsan och elevers lärande. Vi vet att det finns elever som skulle klara skolan mycket bättre om deras raster fungerade bättre. Sambandet mellan fysisk aktivitet och barns välbefinnande är också väl beskrivet, liksom att barn rör sig mindre än rekommendationerna och att utvecklingen går åt fel håll. Vi vet hur viktigt det är för barns och ungas både lärande och hälsa med variationsrika och inspirerande miljöer som stimulerar till rörelse och fysisk aktivitet. Miljöpartiet verkar för att stärka fysisk aktivitet i skolan under hela skoldagen och hela skolgången.

Miljöpartiet har länge drivit på för att alla förskolor och skolor ska utformas så att de lockar till fysisk aktivitet på rasterna, både ute och inne. Idag har många förskolor och skolor tyvärr en ytterst liten utemiljö för sina barn och elever, och en del saknar helt skolgård. Miljöpartiet verkar för att underlätta och stödja fler grönskande skolgårdar bland annat i form av skolträdgårdar. Tyvärr saknas det idag statistik över elevernas tillgång till goda utemiljöer. Miljöpartiet vill att statistik förs över tillgång till goda utemiljöer.

Vi behöver också stärka tillgången till friluftslivet i skolan. Genom skolan kan alla barn i Sverige ges en likvärdig möjlighet att pröva på trygga friluftaktiviteter och skapa sig en livslång relation till naturen och till den kravlösa vistelse som många upplever där. Det är viktigt att ta tillvara friluftslivet som en pedagogisk resurs. Friluftsliv i skolan erbjuder utmaningar och möjligheter där elever kan träna kreativitet, samarbete och problemlösningsförmåga. Det är också en ingång till att diskutera och lära mer om naturen och om hur vi använder jorden och dess resurser. Att skolan ger alla elever erfarenhet av att vara ute i skog och mark är också avgörande för att ge alla barn och ungdomar kunskaper och erfarenheter för att självständigt kunna röra sig i naturen och ta del av friluftslivets möjligheter.

Allemansrätten

Alla barn och elever i Sverige får lära sig om allemansrätten i skolan. Det är en grundförutsättning för friluftslivet; allemansrätten finns inskriven i regeringsformen och är en nationalsymbol för Sverige. Allemansrätten ger oss kunskap om både rättigheter och skyldigheter i vårt umgänge med naturen. För Miljöpartiet är det viktigt att alla barn och elever i alla skolformer lär sig vad allemansrätten är genom att använda sig av den i lärandet om hållbarhet, natur och friluftsliv.

En bättre arbetsmiljö

Elevers rätt till inflytande

Skolan är en arbetsplats för både barn och elever och många olika yrkesgrupper, från lärare till kockar. Vi måste därför ta såväl elevers som medarbetares arbetsmiljö på allvar. Idag är många elever otrygga på den plats där de spenderar sin vardag, och medarbetare ger liknande beskrivningar. Vi behöver därför säkra tryggheten i skolan. Eleverna har den bästa kunskapen om hur deras egen vardag ser ut, och det är viktigt att elevernas lagstadgade inflytande på utbildningen verkställs, t.ex. att skolan stödjer elevernas organisering, arbetar strukturerat med elevskyddsombud och skyddsronder. Barn och elever har en lagstadgad rätt till inflytande över sin utbildning. Den är viktig och Miljöpartiet kommer att värna den i kommande skolreformer.

Bättre arbetsmiljö för lärare

Läraryrket har gått från ett friskyrke till ett riskyrke, med sjukskrivningstal som sticker ut i jämförelse med liknande yrken. Grunden för att kunna ge barn och elever den utbildning de har rätt till är en god arbetsmiljö. Skolans medarbetare måste få en bättre arbetsmiljö och förutsättningar att känna att man räcker till och kan göra ett bra jobb. Lärares arbetsbelastning är hög, och det är ett misstag att spara på skolan genom att ta bort andra yrkeskategorier. Lärare behöver fler kollegor i form av bland andra skolbibliotekarier, administratörer, speciallärare, elevassistenter och skolsköterskor.

Att lärare och rektorer får tillgång till kontinuerlig kompetensutveckling genom hela arbetslivet är avgörande för en hög och likvärdig kvalitet i undervisningen. Det är också viktigt för att säkerställa forskningsförankringen i undervisningen och inte minst för att öka attraktiviteten i skolprofessionerna, där vi har stor brist idag.

Rätt lön är viktigt för att fler ska vilja bli lärare och stanna i yrket. Miljöpartiet har arbetat för att öka läraryrkets attraktionskraft och för att öka antalet utbildade lärare.

Medellönen för en grundskollärare ökade med 23 procent under Miljöpartiets tid i regering, från 29 300 kr 2014 till 36 200 kr 2020. Antalet lärare i skolan och vuxenutbildningen ökade dessutom med nästan 20 000 heltidstjänster under samma tid. På landsbygderna och i skärgårdarna är lärarbristen ibland svår att möta.

Kontinuerlig utveckling i yrket och en god löneutveckling för de lärare som tar sig an de svåraste utmaningarna har betydelse, men för att långsiktigt locka de skickligaste lärarna till de skolor som har störst utmaningar krävs även insatser för lärarnas arbetsmiljö. Det kan handla om mindre klasser och mer tid för planering, uppföljning och möten med varje enskild elev.

En starkare skola – fler medarbetare

Fler skickliga lärare

En skola av hög kvalitet behöver välutbildade och engagerade lärare. Fler ska vilja bli lärare och stanna i läraryrket. Fram till år 2038 visar Skolverkets lärarprognos att det behöver examineras 145 100 förskollärare och lärare. Om man antar att examinationstakten är oförändrad innebär det att det saknas ca 10 600 förskollärare och lärare 2038, trots minskade barnkullar. Det innebär ett rekryteringsbehov på 124 000 heltidstjänster, och att 1 000 fler studenter per år behöver påbörja en lärarutbildning.

Lärarbristen kräver innovativa, kraftfulla insatser och nära samverkan mellan stat, huvudmän och de universitet och högskolor som anordnar lärarutbildningar. En nödvändig åtgärd är att bibehålla antalet utbildningsplatser, öka genomströmningen och se till att man kan utbilda sig till lärare i hela landet: på campus, på distans eller vid ett lärcentrum.

Det ska vara enkelt för den som vill komplettera sin tidigare utbildning och yrkeserfarenhet med den pedagogiska utbildning som krävs för att bli en bra lärare, inte minst för dem som redan har ämneskompetens. Därför är det viktigt att fortsätta arbeta med fler vägar in i läraryrket som korta kompletterande utbildningar och validering av reell kompetens. Det är viktigt att dessa vägar utvärderas och att vi fortsätter hitta nya vägar som ger tillräckligt med pedagogisk kompetens till dem som vill kliva in i skolans värld.

Miljöpartiet vill att modellen med arbetsintegrerad lärarutbildning fortsätter att utvecklas. Arbetsintegrerad lärarutbildning innebär att studenter kombinerar studier med anställning som läraraspiranter. Det innebär att det blir fler vuxna i klassrummen direkt,

men att det tar längre tid till examen. Kunskap från de senaste åren behöver tas tillvara för att fortsätta göra utbildningen tillgänglig för fler huvudmän och studenter.

Rektorer med förutsättningar att vara pedagogiska ledare

Rektorer och skolledare behöver ha förutsättningar att utföra sitt omfattande och komplexa uppdrag att vara pedagogiska ledare och chefer för alla skolans medarbetare. Det måste finnas tillit och mandat från huvudmannen att utföra uppdraget enligt skollagen och tillräckliga resurser.

Rektorerna har en avgörande roll för skolans utveckling och fler behöver lockas att ta steget till ledar- och chefsroller i skolan, samtidigt som villkoren att utföra uppdraget är sådana att man kan, vill och orkar stanna kvar. Attraktiviteten i yrket måste öka, vilket också handlar om arbetsmiljö, lön och kompetensutveckling. Ett professionsprogram för rektorer införs och blir en del i kontinuerlig kompetensutveckling och forskningsförankring.

Fler än var fjärde biträdande rektor tjänar samma eller lägre än sin högst betalda lärare. Det är ett resultat av lärarlönelyftet och karriärstegsreformen. Det är viktigt med höga löner för lärare, men skolledarna är också helt centrala för utbildningskvaliteten. Att personer med hög och rätt kompetens väljer att ta ett ledaransvar över utbildningsverksamheten på Sveriges skolor är avgörande för kvaliteten på skolgången för våra barn. När lönesatningar gör i skolan måste de även inkludera rektorer och skolledare.

Villkoren för Sveriges viktigaste ledare måste bli bättre, så att man stannar i sina uppdrag längre. Den höga omsättningen på rektorer och skolledare är en stor riskfaktor för utbildningens kvalitet.

Främja god hälsa och förebygga ohälsa

Förskola, grundskola och gymnasium är den självklara arenan för hälsofrämjande och förebyggande arbete eftersom de allra flesta unga finns där, och i grundskolan dessutom med skolplikt som grund. Att gå i skolan ska stärka hälsan, öka kunskaper och ge stöd i utvecklingen mot vuxenlivet.

Elever som går i förskolan och sedan går ut grundskolan och gymnasiet med tillräckliga kunskaper kommer att ha ett bättre liv än de som inte gör det. Samhällets uppgift är att ge förutsättningar för var och en att ha den möjligheten. Den som vill

bygga ett starkt samhälle investerar i ett utbildningssystem som stärker barn, elever och studenter och ser till att de har de kunskaper de behöver för att leva ett gott liv.

Det är stort fokus på de akademiska kunskaperna, ofta med frasen ”läsa, skriva, räkna” och det är en självklarhet. Däremot saknas fokus på övriga kunskaper om hur man kan leva ett gott liv. Idag vet svenska ungdomar mer om psykisk ohälsa, men det är inte självklart att skolan ger kunskaper om hur man hanterar sin psykiska hälsa. Det borde det vara.

Arbetet med hälsofrämjande och förebyggande arbete är dock inte enbart skolans uppgift, utan behöver ske i nära samverkan med andra delar av samhället. Skolans huvuduppgift är utbildning av hög kvalitet, och när skolan lyckas med den uppgiften är det en stark skyddsfaktor för individer, grupper och samhälle.

För att skolan ska lyckas med sitt otroligt viktiga uppdrag behöver den få vara en främjande, trygg och säker miljö där barn skyddas från våld, insocialisering i kriminalitet och andra risker eller negativ påverkan. Det kräver både relevant kapacitet i den egna organisationen och nära samverkan med främst socialtjänst, polis, fritidsverksamhet och hälso- och sjukvård. På samma sätt är skolans verksamhet central för att de aktörer som möter och hanterar barn och unga ska lyckas med sitt arbete. Det ska därför i alla kommuner finnas tillgång till operativa lokala samverkansstrukturer. Dessa ska både kunna hantera förebyggande samverkan som säkerställer att barn får rätt insatser i rätt tid, och bredare frågor som tryggheten i och kring skolorna.

Skolan har förutsättningar att vara ett nav i lokalsamhället, kring vilket man kan bygga social sammanhållning, hållbarhet och gemenskap. Skolan ska ges förutsättningar att stötta föreningsliv och civilsamhälle med exempelvis tillgång till lokaler.

Elevhälsa

En av de viktigaste investeringarna handlar om elevers hälsa. Elever som far illa eller mår dåligt riskerar att detta blir ett hinder också för lärandet och skolgången. Därför måste alla elever få rätt hjälp i rätt tid, och mobbning och annan utsatthet bekämpas. En bra elevhälsa ska vara tillgänglig för eleverna och ska kunna hjälpa lärarna att vara en motor i arbetet för trygghet och studiero på skolan. Det kräver en förstärkt elevhälsa som också sätter stödet till den enskilda eleven i centrum. Det kräver också en utvecklad samverkan mellan elevhälsan, socialtjänsten och den allmänna hälso- och sjukvården. Ingen elev ska falla mellan stolarna.

Miljöpartiet vill att bedömningar av psykisk och psykosocial hälsa ska inkluderas i de hälsobesök inom elevhälsan som innefattar allmänna hälsokontroller. Detta för att

upptäcka och behandla psykisk ohälsa i tid. Alla elever ska ha möjlighet att inom rimlig tid få tillgång till och kunna ta sig till kurator eller psykolog. Vi behöver en utbyggd elevhälsa på våra skolor. Den psykiska ohälsan bland unga ökar och det behövs en utvecklad samverkan mellan elevhälsan, socialtjänsten och den allmänna hälso- och sjukvården. Miljöpartiet vill införa ett system med en basbemanning för elevhälsan på alla skolor utifrån en socioekonomisk viktning av eleverna på skolan, där skolor med sämre förutsättningar i mer utsatta områden måste ha en mer utbyggd elevhälsa.

I den statliga utredningen ”Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven” (SOU 2021:11) föreslås regleringar för elevhälsan. Utredningen föreslår att det minst ska vara en skolläkare per 7 000 elever, en skolpsykolog per 1 000 elever, en skolsköterska per 430 elever och en kurator per 400 elever. Det skulle innebära färre elever per yrkeskategori för alla kategorier inom elevhälsan, t.ex. har idag skolläkare ansvaret för i snitt cirka 10 000 elever och 1 500 för psykologer. Miljöpartiet vill att det ska bli fler skolläkare, skolpsykologer, skolsköterskor och kuratorer i den svenska skolan för att närma sig målen i utredningen. För skolkuratorer och skolpsykologer anser vi att det är särskilt viktigt att möta de växande behov som finns bland eleverna i landets skolor. Vi vill gå längre än utredningens förslag och säkerställa finansieringen med ett maxtak på 300 elever per skolkurator samt ett maxtak på 500 elever per skolpsykolog.

Mobbning

Mobbning orsakar ett stort personligt lidande för alldeles för många barn. Enligt senaste årsrapporten från organisationen Friends, som avser 2024, så tre barn i varje klass utsatta för mobbning. Det orsakar psykisk ohälsa, ökar frånvaron och ger dåliga skolresultat. De stora kunskapsundersökningarna Pisa, Pirls och Timss visar alla samband mellan att vara utsatt för mobbning och lägre kunskaper i matematik och läsning.

Svensk skola ska bedrivas på vetenskaplig grund och utifrån beprövad erfarenhet. För att minska förekomsten av mobbning och ge eleverna bra förutsättningar för lärande behövs ett positivt skolklimat, ett ledarskap som ökar trygghet och goda relationer, och en helhetssyn där hela skolan arbetar systematiskt. Sveriges skolväsende behöver stärka arbetet mot mobbning på vetenskaplig grund.

Rätt stöd i rätt tid

Fortfarande kommer stödet till elever som behöver det alltför sent under skolgången. Istället för att sätta in insatser i de tidiga årskurserna, sätts det in först på högstadiet när eleven har kämpat i många år och det är svårare att komma ifatt. Den här utvecklingen måste vändas och resurserna sättas in så snart behovet har identifierats. I regering drev Miljöpartiet därför igenom en läsa-skriva-räkna-garanti som innebär en stärkt rätt för elever att få de stödinsatser de har behov av tidigt i sin skolgång. Skolinspektionens uppföljningar visar att garantin har haft en positiv effekt, men att mycket återstår att göra innan alla barn får rätt stöd i rätt tid.

Elever ska ha rätt till extra stödundervisning om så behövs. Lärare ska ha en avgörande roll i den bedömningen, och tillsammans med skolans professioner ge det stöd som behövs i rätt tid.

Vi ska sätta in tidigt stöd till de elever som har behov av det. Det gäller elever i behov av särskilt stöd i de tidiga åren, elever med problematisk frånvaro och nyanlända. Det gäller elever som har behov av långsiktigt stöd och de som behöver extra stöd under en viss tid eller i vissa situationer. Sparar vi in på stödet tidigt i livet blir det många gånger så dyrt för samhället senare. Stödet måste starta redan i förskolan, även omfatta fritidsverksamhet och ske i samverkan med alla berörda aktörer i samhället, t.ex. sjukvård och socialtjänst.

Det är viktigt att det även på gymnasiet och komvux finns resurser för att ge elever i behov av särskilt stöd det stöd de har rätt till och behöver för att nå målen. Kunskapen från tidigare utbildning behöver tas tillvara även i nästa steg.

Fjärr- och distansundervisning

Fjärrundervisning, som interaktiv undervisning där elever och lärare är på olika platser, kan göra det möjligt för elever att undervisas av behöriga lärare i sitt klassrum med andra vuxna som kan ge stöd under lektionen. Det är ett sätt att hantera lärarbristen och försäkra att också elever i hela landet kan undervisas av behöriga lärare i alla ämnen.

För vissa elever som har en sjukdom, funktionsnedsättning eller svår social situation bör distansundervisning tillåtas, där eleven och läraren har kontinuerlig kontakt. Det kan vara ett verktyg som ökar tillgängligheten till utbildning med behöriga lärare för den som av olika skäl inte kan befinna sig i skolan just då. För elever med problematisk skolfrånvaro är distansundervisning ett sätt att tillgodogöra sig utbildning trots frånvaro. Det är viktigt att elevernas rätt till utbildning av hög kvalitet är i fokus.

Närundervisning, med skickliga lärare som har tid tillsammans med sina elever i fysiska klassrum, är grundförutsättningen. Möjligheten till fjärr- och distansundervisning i vissa moment i vissa ämnen behövs också för att underlätta för i synnerhet mindre skolor att erbjuda en utbildning av god kvalitet och för elever som har särskilda behov.

Miljöpartiet vill att elever med problematisk skolfrånvaro ska kunna få hemundervisning i samråd med ansvarig lärare i kortare perioder i taget tills de kan återgå till undervisning i skola och ingå i en skolgrupp.

Jämställdhet

Alla barn och unga har rätt att utvecklas till den de är och vill vara, oavsett könsidentitet och bakgrund. Förskola och skola har ett kompensatoriskt uppdrag som är fastställt i lag och ska utföras. Vi ser att den starkaste bestämningsfaktorn för resultat i skolan är föräldrarnas utbildningsbakgrund och vi ser att ojämlikheten ökar i svensk skola. Den utvecklingen måste vändas.

Även jämställdheten i skolan måste stärkas. I dag får pojkar lägre betyg, blir inte lika ofta behöriga till gymnasieskolan och går heller inte ut gymnasiet med examen i samma utsträckning som flickor. Könsskillnaderna i skolresultat har funnits så länge att de ibland tas för givna, trots att erfarenheten visar att det går att minska skillnaderna.

Vi behöver möta pojkar med samma höga förväntningar som flickor i skolan och erbjuda likvärdiga möjligheter att utvecklas och lyckas med sina studier. Det är självklart för oss att barn och elever ska möta förskollärare och lärare med genuspedagogisk kompetens.

De strukturer som finns i samhället går igen just i skolan. Flickor presterar bättre än pojkar, flickor utsätts oftare för trakasserier och flickor mår oftare sämre. Samtidigt finns normer kring vad som anses manligt och maskulint, något som många pojkar inte känner sig hemma i. Detta är en utveckling vi kan vända genom att stärka elevhälsan och lärarnas kunskap om genusfrågor och normkritik. Miljöpartiet vill inrätta ett nationellt centrum för normkritisk pedagogik, så att framgångsrika modeller kan spridas till kommuner och andra huvudmän. Det ska också kunna fungera som ett resurscentrum där kompetens kring normkritisk pedagogik kan samlas så att den blir lättillgänglig för kommuner och enskilda skolor. Centrumet kan även få i uppdrag att granska läromedel, läroplaner och andra dokument ur ett normkritiskt perspektiv.

Barnomsorg på obekväm arbetstid

För en jämställd arbetsmarknad krävs en bra barnomsorg. Idag ser tillgången till barnomsorg på obekväm arbetstid olika ut mellan landets kommuner. Kommunerna är inte skyldiga att erbjuda barnomsorg på obekväma tider, vilket orsakar stora problem för de föräldrar som arbetar kvällar, nätter, helger eller mycket tidigt på morgonen. Miljöpartiet vill att fler kommuner ska erbjuda barnomsorgen som är tillgänglig även på kvällar, helger och nätter.

Ungas val lägger grunden

Ungas val av utbildning och yrken lägger grunden till deras framtida inkomster. Unga väljer olika, tror olika om sig själva och sin förmåga och givetvis spelar samhällets förväntningar in. Att från början välja olika riskerar att cementera ojämställdheten framöver. Frågan lyfts av Kommissionen för jämställda livsinkomster som även hänvisar till SOU 2019:4 Utredningen om en utvecklad studie- och yrkesvägledning som poängterar att det är avgörande att elever har kunskaper om vilka konsekvenser utbildnings- och yrkesval kan ha för bland annat karriär- och löneutveckling för att nå målen med en jämställd utbildning, och i förlängningen ett jämställt arbetsliv. Utöver det kan det finnas djupare skäl till varför man väljer olika som kan behöva analyseras. Miljöpartiet anser att regeringen bör återkomma med förslag som gör landets studie- och yrkesvägledning för både unga och vuxna mer jämställd.

Camilla Hansén (MP)

Jan Riise (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Nils Seye Larsen (MP)

Mats Berglund (MP)

Ulrika Westerlund (MP)